

XIII Jornadas de Campo de Geografía Física de la Asociación de Geógrafos Españoles

Málaga, 14 al 17 d'abril de 1997

Jordi Nadal Tersa
Joan Manuel Soriano López

Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Geografia
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain

Data de recepció: octubre 1997
Data d'acceptació: octubre 1997

Resum

Un any més, el grup de Geografia Física de l'Asociación de Geógrafos Españoles (AGE) ha celebrat les seves jornades de camp. Enguany han estat organitzades pel Departamento de Geografía de la Universidad de Málaga i s'han desenvolupat durant els dies 14 al 17 d'abril per diversos indrets de la província de Málaga.

Les temàtiques i els llocs d'estudi han estat els moviments de vessant, al Sistema Bètic; la dinàmica fluvial, al riu Vélez; la cova de Nerja; el Torcal d'Antequera; la sierra de las Nieves, i els processos litorals i episodis marins durant l'últim interglaciari, a la Costa del Sol.

Paraules clau: geografia física, Asociación de Geógrafos Españoles, jornades de camp, Málaga.

Resumen. *XIII Jornadas de Campo de Geografía Física de la Asociación de Geógrafos Españoles. Málaga, 14 al 17 de abril de 1997*

Un año más el grupo de Geografía Física de la Asociación de Geógrafos Españoles (AGE) ha celebrado sus jornadas de campo. Este año han sido organizadas por el Departamento de Geografía de la Universidad de Málaga i han tenido lugar los días 14 al 17 de abril en distintos lugares de la provincia de Málaga.

Las temáticas de estudio y los lugares visitados han sido los movimientos de laderas, en el Sistema Bético; la dinámica fluvial, en el río Vélez; la cueva de Nerja; el Torcal de Antequera; la sierra de las Nieves, y los procesos litorales y episodios marinos durante el último interglaciario, en la Costa del sol.

Palabras clave: geografia física, Asociación de Geógrafos Españoles, jornadas de campo, Málaga.

Résumé. *XIII Journées de Champ de Géographie Physique de la Asociación de Geógrafos Españoles. Málaga, du 14 au 17 avril 1997*

Cette année le groupe de Geografía Física de la Asociación de Geógrafos Españoles (AGE) a aussi passé ses journées sur le terrain. Celles-ci qui ont été organisées par le Département de Géographie de l'Université de Málaga, ont eu lieu du 14 au 17 avril à quelques endroits de la région de Málaga.

La thématique des études et les endroits visités ont été le déplacement de versants, dans le Sistema Bético, la dynamique fluvial, dans le fleuve Vélez; la grotte de Nerja; le Torcal de Antequera; la Sierra de las Nieves; et les processus littoraux et les épisodes marins pendant le dernier période interglaciaire, sur la Costa del Sol.

Mots clé: géographie physique, Asociación de Geógrafos Españoles, journées de campagne, Málaga.

Abstract. *XIII Physical Geography Field Excursion of the Asociación de Geógrafos Españoles. Malaga, 14th to 17th April 1997*

The Physical Geography Group of the Association of Spanish Geographers organized its annual meeting in the Geography Department of Malaga University from 14th to 17th April 1997. Topics studied include slope movements in the mountains of the Betic System Mountain Cham fluvial dynamics in the Vélez river basin and coastal processes and marine episodes during the last period on the Costa del Sol. Nerja cave and Torcal de Antequera were also visited.

Key words: physical geography, Asociación de Geógrafos Españoles, field work, Malaga.

Cada any per primavera el grup de Geografia Física de l'Asociación de Geógrafos Españoles (AGE) organitza una trobada científica entre els seus associats. El propòsit d'aquesta és mostrar les àrees en les quals el grup organitzador està desenvolupant la seva recerca. Al voltant de les diverses visites que es realitzen i del material facilitat pels organitzadors, s'enceten debats sobre geomorfologia i biogeografia entre els participants. La trobada d'enguany ha estat organitzada per Emilio Ferre i Rafael Domínguez del Departamento de Geografía de la Universidad de Málaga durant els dies 14 al 17 d'abril, i s'hi han realitzat les activitats següents:

Moviments de vessant en el Sistema Bètic

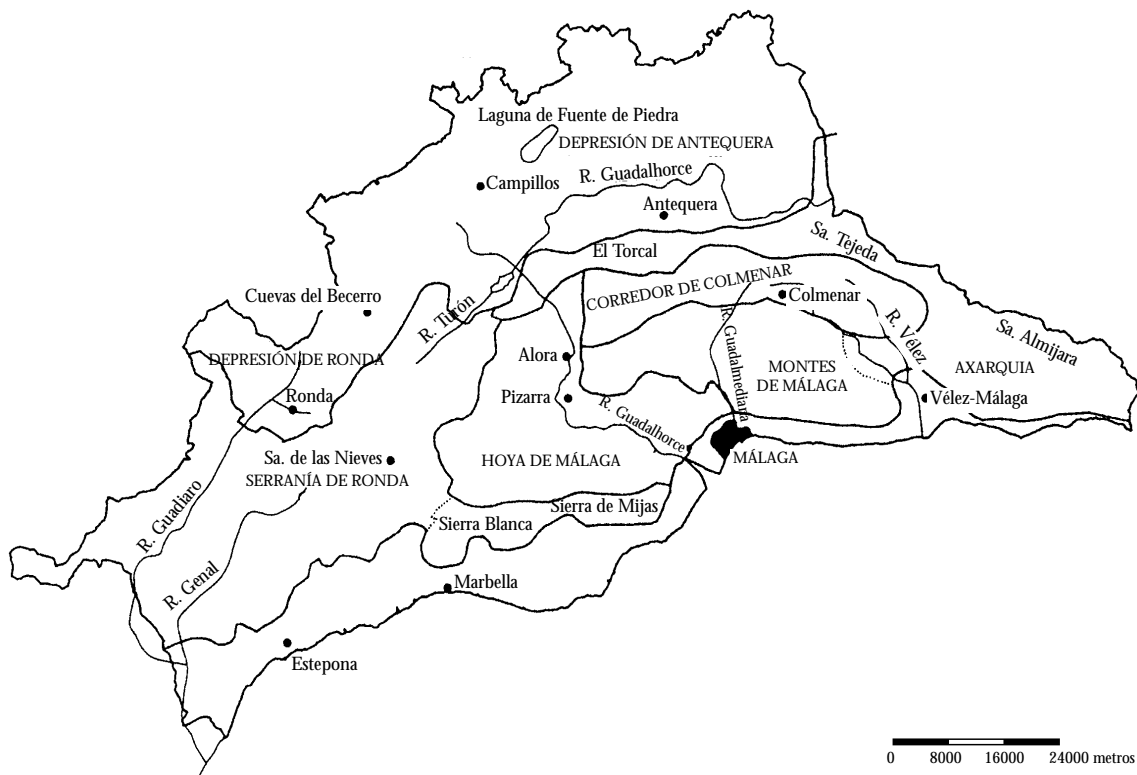
La carretera Colmenar-Alfarnate (Málaga) en el quilòmetre 521 travessa multitud de punts amb signes evidents de moviments de massa de grans dimensions als estreps del Sistema Subbètic Intern i Ultraintern.

En el conjunt del lloc d'observació es distingeixen dos processos diferents de moviment de massa, un despreniment situat a la part superior del vessant, i un escolament amb el punt d'arrencament situat a la seva part mitjana superior.

En analitzar la gènesi del procés, es distingeix una doble font de causes determinants de desequilibri, factors concrets i activadors. D'una banda, hi ha condicionants estructurals que determinen un alt risc inherent al trencament de l'equilibri del vessant. Els condicionants conjunturals són donats per les característiques de la precipitació, que actua com a principal detonant del desequilibri i donen la segona línia de factors de risc.

La conca del riu Vélez. Evolució i dinàmica fluvial

La conca d'aquest riu és la principal xarxa de drenatge de la comarca de l'Axarquia, en el sector oriental de la província de Málaga.

Unitats naturals de la província de Màlaga.

Font: AGE. GRUPO DE TRABAJO DE GEOGRAFÍA FÍSICA (1997). *XIII Jornadas de Campo de Geografía Física*. Màlaga: Departamento de Geografía de la Universidad de Màlaga.

La manca de formes de deposició a l'interior de la conca i el fet que les existents siguin relativament noves, ens indica una forta activitat continuada de denudació en la conca del riu Vélez que ha esborrat quasi tota evidència de fases d'instabilitat de la xarxa.

Els glacis típics de medis semiàrids no es donen en aquesta conca, ja que en bona part les seves característiques no són les d'aquest medi. L'elevació de gran part de la conca i la seva exposició als vents humits de procedència atlàntica, donen precipitacions en capçalera superiors als 600 mm/any, que, unides al comportament torrencial dels cursos mediterranis, genera una important activitat hídrica denudativa.

La cova de Nerja

Aquesta cavitat es troba a l'extrem sud-oriental de la província de Màlaga, a la serra d'Almijara i a menys d'un quilòmetre de la línia de costa. La xarxa de galeries té un desenvolupament total de quasi cinc quilòmetres, amb un desnivell total de 70 metres.

D'acord amb la història geològica regional, la formació de la cova es va iniciar un cop estructurada la serralada Bètica. Durant el pliocè els marbres de la serra d'Almijara van ser exposats a processos de dissolució per l'aigua d'infiltració, que va eixamplar progressivament les diàclasis i les superfícies d'estratificació fins a donar lloc a les grans sales. En el pleistocè la regió de Nerja va ser sotmesa a importants oscil·lacions climàtiques que van donar lloc a la inundació de la part inferior de la cavitat. Per últim, a l'actualitat l'activitat càrstica és molt reduïda a causa del baix cabal de degoteig, en relació amb l'escassa precipitació i la poca cobertura vegetal productora de CO₂.

Torcal d'Antequera

Aquest important massís calcari té en superfície un dels paisatges càrstics més destacats de la península Ibèrica. L'interès geològic, geomorfològic, botànic i paisatgístic van dur el parlament andalús a declarar-lo «paratge natural».

El modelat exocàrstic del Torcal està constituït per un ampli altiplà carstificat que presenta gran varietat de formes de modelat. Pel que fa a la hidrogeologia del massís, aquest descarrega en una sola sorgència, la Fuente de la Villa, que abans d'estar regulat artificialment tenia cabals molt variables, entre 0 i 2.000 l/s.

Desfiladero de Gaitanejos

El riu Guadalorce és un dels sistemes fluvials més important de la serralada Bètica occidental. Drena una superfície superior als 3.000 km² i té una longitud de 154 km. Pot dividir-se clarament en dos trams: el Guadalorce alt, fins als congostos d'El chorro, i la conca mitjana i baixa, fins a la desembocadura.

El riu Guadalorce s'encaixa profundament en les calcàries juràsiques del sistema Penibètic, i dona lloc a aquest congost que es coneix com les Gargantas del chorro. El Camino del Rey, construït sobre la paret del congost que té una alçada superior als 200 metres i permet observar l'espectacular morfologia d'origen fluvicàrstic.

Sierra de las Nieves

Aquest massís muntanyós és un dels més importants de la província de Màlaga i constitueix el nucli fonamental de la Serranía de Ronda, amb alçades properes als 2.000 metres. Fins ara tenia la consideració de «parc natural» per part de la normativa andalusa, actualment cal afegir-hi la recent classificació per part de la Unesco de «reserva de la biosfera».

Processos morfodinàmics litorals a la Costa del Sol

El medi litoral d'aquesta costa és especialment fràgil o sensible a les conseqüències degeneratives o simplement erosives, per la naturalesa dels seus sistemes d'alimentació sedimentària i el tipus de processos morfodinàmics marins als quals està exposada. La reducció de les aportacions de materials sòlids de rius i rambles per la intervenció antròpica ha representat l'anul·lació dels mecanismes d'alimentació principal.

Episodis marins de l'últim interglaciar del litoral de Màlaga

A l'àrea de connexió entre l'Atlàntic i el Mediterrani s'han observat diferents pujades del nivell del mar durant el penúltim interglaciar, que es poden relacionar amb els diferents estadis isotòpics que han estat identificats en diversos llocs del món.